

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ОДС: ПРАВОПИС 2019

К.ФІЛОЛ.Н., ДОЦ. Раїса ЛЕНДА

rlenda@ukr.net
0672876460

Державна мова: система норм і стилів

1.Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім.О.О.Потебні; Інститут української мови. — К. : Наукова думка, 2019. — 288 с.

Кабінет Міністрів України 22 травня 2019 року схвалив "Український правопис" у новій редакції, яку розробила Українська національна комісія з питань правопису.

Фінальний текст нової редакції "Українського правопису" опубліковано на офіційних сайтах Міністерства освіти і науки та Національної академії наук 03.06.19 і з цього моменту рекомендовано застосовувати норми та правила нової редакції Правопису.

2. ТИПОВА ІНСТРУКЦІЯ

з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від **17 січня 2018 р. № 55.**

3. Інструкція з діловодства установи.

Норми сучасної української літературної МОВИ

Орфографічні – написання слів.

Графічні – передача звуків на письмі.

Пунктуаційні – вживання розділових знаків.

Лексичні – слововживання.

Словотвірні – творення слів.

Морфологічні – правильне вживання морфем, форм слів.

Синтаксичні – усталені зразки побудови словосполучень, речень, текстів.

Стилістичні – відбір мовних елементів відповідно до умов спілкування.

Орфоепічні – вимова звуків і звукосполучень.

Акцентуаційні – правильний наголос.

1.Типові помилки у текстах ОДС

1.1 Орфографічні помилки.

1.2 Лексичні помилки.

1.3 Морфологічні помилки.

1.4 Синтаксичні помилки.

1.5 Пунктуаційні помилки.

2. Правила цитування.

Проект любови: катедра, пів яблука і філологиня

12 найцікавіших особливостей нового
"Українського правопису"

Зміни у правописі :

1. Власне зміни у написанні слів (без варіантів).
2. Варіантні доповнення до чинної норми.

«Щодо основних "мінусів", які приписує громадська думка новому мовному закону, — те, що він варіативний: багато слів матимуть по кілька форм, і це може заплутувати користувача мови».

М.Наєнко

Знайомимося зі скісною рисою.

Запроваджений новий **розділовий знак** – це **скісна риска (/)**. Її ставимо:

В офіційно-діловому та науковому стилях – як розділовий знак між однорідними членами речення та в інших подібних випадках у значенні, близькому як до **єднального (=і)**,

так і до розділового (=або) сполучників (з можливістю переважання в різних контекстах то одного, то іншого з цих значень):

системність / несистемність мовних явищ; на позначення року, що не збігається з календарним, напр.: у 2018/2019 навчальному році;

На позначення співвідношення яких-небудь величин, параметрів: співвідношення курсу гривня / долар;

У графічних скороченнях: п/в (поштове відділення), р/р (розрахунковий рахунок), х/к (холодного копчення),

п/п (по порядку: № п/п), к/т (кінотеатр), т/к (телеканал),

с/г (сільськогосподарський) та ін.; км/год (кілометр на годину),

Ф/м (фарад на метр) та ін.

ВАРІАТИВНІСТЬ

Фемінітиви, слова із "жіночими суфіксами"

Віднині можна і допускається писати всі посади, звання тощо і в жіночому роді: **філологиня, правниця, директорка, учениця, поетеса**, але не наполягається лише на цій формі.

Не буде помилкою писати, як і раніше: **філолог, правник, продавець**.

**Тепер пишемо інакше слова:
священник (через два Н);
проєкт, проєкція (через Є);
госпіс (через Г).**

1. Йотування — наша давня мовна традиція

Без варіантів тепер вживаються слова:

Звук [j] у сполученні із голосними буде передаватись буквами "є", "ї", "ю", "я":

1.«Проект", "проекція", "траєкторія", "фоє" тощо (так само як ін'єкція, траєкторія, об'єкт та інші слова з латинським коренем -ject-);

2. плеєр (play+er), конвеєр (convey+er), феєрверк;

3. Соєр, Хаям, Феєрбах.

Тепер пишемо: фое, Феєрбах, Гоя, Савоя, Рамбує, Шантії, Хаям (без вставного Й); Дікенс, Текерей (через одне К).

Скасовані деякі написання, що були свого часу введені з російської – на кшталт ЙЯ, ЙЄ тощо; тепер просто Я, Є тощо:

Звук [j] звичайно передаємо відповідно до вимови іншомовного слова буквою й, а в складі звукосполучень [je], [ji], [ju], [ja] буквами **є, ї, ю, я**:

буєр, конвеєр, плеєр, флаєр, круїз, мозаїка, лояльний, параноя, плеяда, рояль, саквояж, секвоя, фаянс, феєрверк, ін'єкція, проєкт, проєкція, суб'єкт, траєкторія, фое, еті, Гаїті, Гоя, Єйтс, Савоя, Феєрбах, Маєр, Каєнна, Ісая, Йоганн, Рамбує, Шантії, Соєр, Хаям, Хеєрдал, Юнона.

Із невідмінюваних іменників іншомовного походження перевели до **відмінюваних** слово **ситро**, додавши його до відмінюваного й раніше **пальта**;

метро, кіно і так далі лишилися невідмінюваними.

мінене написання компонентів **пів**. Запроваджене його написання поодиноким, іноді разом – залежно від його значення; Зокрема, невідмінюваний числівник **пів** зі значенням ‘половина’ з наступним іменником – загальною та власною назвою у формі родового відмінка однини пишемо окремо:

пів аркуша, пів відра, пів години, пів літра, пів міста, пів огірка, пів острова, пів яблука, пів ящика, пів ями; пів Європи, пів Києва, пів України.

Якщо ж **пів** з наступним іменником у формі називного відмінка становить єдине поняття і не виражає значення половини, то їх пишемо разом:

піваркуш, південь, півзахист, півколо, півкуля, півлітра (розм. ‘пляшка з горілкою або іншою випивкою ємністю 0,5 літра’), **півмісяць, півоберт, півовал, півострів.**

Компонент топ- із числівниками не поєднуваний.

Тобто написання на кшталт «топ-100», «топ-десять» тощо — порушення правопису!

Для передачі поняття чогось найпершого (чи найостаннішого), найважливішого, чільного, провідного або найгіршого багата українська мова має досить засобів, і не варто збіднювати її до одного-єдиного способу, ще й чужого.

**Тепер пишемо архимандрит, архиєрей, архиєпископ,
архиєрей тощо через И – поряд із попередніми
архімандрит, архієрей, архієпископ, архієрей.**

У префікса архі- з'явився варіант архи- в назвах церковних
звань, титулів і чинів:

**архимандрит і архімандрит,
архиєрей і архієрей,
архистратиг і архістратиг тощо**

Значно розширений перелік компонентів, які пишуться з рештою слова **разом** (раніше багато з них писалися через дефіс).

Це стосується не тільки іменників, а й утворюваних від них прикметників, які теж тепер втратять дефіс.

До таких компонентів, що пишуться разом, тепер, зокрема, належать (раніше цей список був значно коротший):

абро-, авіа-, авто- (‘само’, ‘автоматичний’), **агро-, аеро-, аква-, алко-, арт-, астро-, аудіо-, біо-, боди-, боді-** (перед голосним),
веб-, геліо-, гео-, гідро-, дендро-, екзо-, еко-, економ-, етно-, євро-, зоо-, ізо-, кібер-, мета-, метео-, моно-, мото-, нарко-, нео-, онко-, палео-, пан-, пара-, поп-, прес-, псевдо-, соціо-, теле-, фіто-, фолк- (фольк-), фоно-;
іно- (іншо-, інако-), лже- та **ін.**,
а також **архі-, архи-, блиц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-, мульти-, нано-, полі-, преміум-, супер-, топ-, ультра-, флеш-; анти-, віце-, екс-, контр-, лейб-, обер-, штабс-, унтер-:**

За попереднім правописом перші елементи **віце-**, **екс-**, **лейб-**, **максі-**, **міді-**, **міні-**, **обер-** вказувалося писати через дефіс, багато були просто не врегульовані.

Але **увага**: якщо такі іншомовні компоненти приєднані до власного імені, то їх пишемо з дефісом: пан-Європа, псевдо-Фауст.

Тепер пишемо не тільки ірій, ірод ('дуже жорстока людина'), а й ирій, ирод – із И на початку слова.

Також пишемо ич, икати, икання. Крім того, И на початку може бути в іншомовних власних назвах.

Групі іменників третьої відміни в родовому відмінку **однини** повернуте як варіант також закінчення на **-и**, крім закінчення **-і**, що дотепер від 1930-х років було єдиною дозволеною формою: Іменники на **-ть** після приголосного, а також слова **кров, любов, осінь, сіль, Русь, Білорусь** у родовому відмінку однини можуть набувати як варіант закінчення **-и**:

**гідности, незалежности, радості, смерті, честі, хоробрости;
крови, любови, осені, соли, Руси, Білоруси.**

Слова «ви», «ваш» тощо завжди пишемо з малої літери, якщо тільки це не лист із персональним зверненням до однієї особи з виявом особливої ввічливості.

Унормоване написання слів «Ви», «Ваш» тощо з великої літери: це робиться тільки як форма ввічливості у звертанні до однієї конкретної особи в листах, офіційних документах тощо, адресованих безпосередньо цій людині — але в текстах іншого характеру літера завжди мала.

Велика буква

Допускається написання з великої букви навіть тих слів, які ми раніше писали з маленької, але нині хочемо особливо акцентуватися на цьому слові: Мати, Земля, Незалежність тощо.

Особливо наголошується на святах: День Незалежності України, День Соборності України і День Конституції України — з великої писати обов'язково.

Слова з релігійної тематики: Бог, Творець — тільки з великої.

Посади чиновників — з маленької букви.

Прізвища, що є іменниками чоловічого роду другої відміни на -ин, -ін, -їн, у давальному відмінку однини можуть мати й закінчення -ові, а не тільки -у, як досі:

**Василишину – Василишинові,
Волошину – Волошинові, Михайлишину – Михайлишинові,
Семенишину – Семенишинові, Степанишину –
Степанишинові, Яковишину – Яковишинові, Ільїну –
Ільїнові та ін.**

Унормоване написання **назв сайтів та інших інтернетних сервісів:**

вони пишуться українською мовою, за нормами українського правопису і, звичайно ж, відмінюються, як усі українські слова:

Назви сайтів без родового слова пишемо з малої букви (**твітер, гугл**);

назви сайтів з родовим словом пишемо з великої букви та в лапках (мережа «**Фейсбук**», енциклопедія «**Вікіпедія**»).

Такі з цих слів, що належать до другої відміни, в родовому однини мають закінчення -а, -я: **фейсбука, ютуба, імейла.**

Нагадуємо: два хлопці, три робітники, чотири слухачі – з -И, -І, -Ї в кінці (а не «хлопця», «робітника», «слухача», як помилково вживають російськомовні).

Для тих, хто плутає українську форму з російською на -а, -я, тепер прямо нагадано:

Іменники чол. роду з числівниками **два, три, чотири** мають закінчення **-и, -і (-ї)**:
два хлопці, три робітники, чотири слухачі.

Тепер пишемо: Ігорю (кл. в.), Ігорьович;

Олеже (поряд із Олегу – кл. в.);

хабаря, хабарем; ситра, ситром; Ізабелі, Етелі, Жізелі, Ніколі, Сесілі, Зейнабі, Руфі.

У групах слів ставимо у кличний відмінок обидва слова.

Внесені зміни в деякі норми відмінювання іменників.

В імені Ігор змінений кличний відмінок: тепер Ігорю, раніше було Ігоре. Також форма по батькові від нього тепер подається як Ігорьович, раніше була Ігорович.

Для імені Олег встановлена форма кличного відмінка Олеже, що раніше вважалася неправильною, але як варіант залишена і стара форма Олегу.

Слово **хабар** переведене у м'яку групу і тепер відмінюється за зразком:
хабаря, хабареві, хабарем...

раніше було «хабара» і т. д. (але: у складних словах із хабар сполучним голосним є лише **о**: хабародавець, хабаромісткість, хабароодержувач).

Також уточнені принципи відмінювання деяких жіночих імен іншомовного походження, які раніше офіційно вважалися невідмінюваними:

Жіночі імена, що **закінчуються на губний або м'який приголосний**, відмінюємо: Ізабель – Ізабелі, Етель – Етелі, Жізель – Жізелі, Мішель – Мішелі, Ніколь – Ніколі, Сесіль – Сесілі, Зейнаб – Зейнабі, Руф – Руфі; інші ж жіночі особові імена, що **закінчуються на -й і на твердий приголосний (крім губних)**, далі не відмінюються: Беатріс, Долорес, Гюльчатай, Елмас, Енн, Жаннет, Ірен, Кармен, Кім, Клодін, Ленор, Маргарет, Мерседес, Монік, Тріш, Фарах і т. ін.

Розширене застосування **кличного відмінка** у групах слів:
тепер у звертаннях, що складаються:

з двох особових імен – імені та по батькові;

із загальної назви та прізвища;

з двох загальних назв; із загальної назви та імені;

із загальної назви та прізвища, – **форму кличного відмінка мають обидва слова**: Оксано Іванівно, Маріє Василівно, Володимире Хомичу, Петре Кузьмичу, Ярославe Андрійовичу; добродійко Вариводо, пані Гаркуше, поетко Забашто; добродію бригадире, пане лейтенанте; брате Петре, друже Грицю, колего Степане, лікарю Ігорю, пане Віталію, побратиме Іване; друже Максименку; колего Євгенищуку, пане Ковалю.

Орфографічне закінчення іменників у кличному відмінку (І відміна)

<i>О</i>	<i>Е</i>	<i>Є</i>	<i>Ю</i>
тверда група голово мамо колего	м'яка група (крім <i>Й</i>) Ілле земле	з основою на <i>Й</i> Наталіє Маріє Лідіє	м'яка група пестливі Лесю

Орфографічне закінчення іменників у кличному відмінку (II відміна)

<i>Е</i>	<i>У</i>	<i>Ю</i>
тверда група Павле міністре пане ректоре президенте	тверда група начальнику сину імена з кінцевими <i>Г, К, Х</i> Олегу Марку Генріху	м'яка група Андрію лікарю секретарю

Орфографічне закінчення іменників у кличному відмінку (II відміна)

<i>Е</i>	<i>У</i>
іменники мішаної групи з основою на <i>Ж, Ш, ДЖ</i> стороже Джордже	деякі іменники мішаної групи з основою на шиплячий (крім <i>Ж</i>) викладачу завідувачу слухачу

Орфографічне закінчення іменників у кличному відмінку (III відміна)

<i>Е</i>
Любове любове незалежносте

Унормовано, відповідно до практичного вжитку, принцип передачі російських і білоруських імен:

Білоруські та російські імена за традицією не транслітеруємо, а передаємо українськими відповідниками: Артем, Микола, Олександр, Семен, Віра, Катерина, Світлана;

винятки тут становлять тільки узвичаєні імена деяких білоруських письменників та діячів культури – такі, як Алесь Адамович, Пятрусь Бровка, Ригор Бородулін та ін.

Але це стосується тільки імен білорусів і росіян:

поруч із Володимиром чи Давидом із цих країн
зберігаємо

румуна Владіміра чи грузина Владімера,

німця Давіда чи вірменина Давіта тощо.

Тепер пишемо російські прізвища на -ой як Донський, Крутий, Луговський, Полевий, Соловйов-Сєдий, Трубецький, хоча таки Толстой;

акож Кустуриця тощо – з м'яким Ц.

Змінений принцип передачі деяких російських чоловічих прізвищ прикметникового зразка – тепер усі вони передаються через -ий, навіть якщо в російському оригіналі -ой (винятком лишається Толстой): Донський, Крутий, Луговський, Полевий, Соловйов-Сєдий, Босий, Трубецький, але Толстой (Толста); раніше такі російські прізвища на -ой залишали це закінчення і в українській передачі.

Деякі слов'янські прізвища І відміни з історично м'яким приголосним Ц у кінці основи тепер пишемо з закінченням -я (Кустуриця, а не Кустурица).

Тепер правопис припускає передавати звук [g] і близькі до нього звуки в іменах і прізвищах також через Ґ, а не тільки через Г, як було досі – дотеперішній правопис, відновивши свого часу літеру ґ, майже не знаходив їй застосування: Вергілій, Гарсія, Гегель, Георг, Гете, Грегуар, Гуллівер і Верґілій, Ґарсія, Геґель, Ґеорг, Ґете, Ґреґуар, Ґуллівер тощо.

Буква в рос. мові	Позиція	Буква в укр. мові	Приклади
Е	Після букв на позначення приголосних	е	Лермонтов, Некрасов, Воскресенський, Снеликов
	У суфіксі -ев(а) після ц, ж, ч, ш, щ, р	е	Непринцев, Бестужев, Тютчев, Вахрушева, Гнатищев, Губарев

Буква в рос. мові Е	На початку слів	Є	Євтушенко, Єсенін, Єршов
	У середині слів після букв на позначення голосних, апострофа і м'якого знака	Є	Санаєв, Одоєвський, Валуєв, Аляб'єв, Прокоф'єв, Влас'єв, Анан'єв
	У суфіксі -єв, єєв після букв на позначення приголосних, крім ц, ж, ч, ш, щ, р	Є	Голубєв, Дягілєв, Тургенєв, Марусєв, Берендєєв, Федосєєв, Менделєєв
	У корені, якщо рос. е відповідає укр. І	Є	Бєдний (бідний), Лєсков (ліс), Рєпін (ріпа, Сєров(сірий))

Е	На початку слова і складу	йо	Йоркін, Бугайов, Соловйов
	У середині і в кінці складу	ьо	Верьовкін, Корабльов, Алфьоров
	В утвореннях від імен спільних для рос. і укр. мов	е	Артемов, Семенов, Федоров
	Під наголосом після ч, щ	о	Рогачов, Щипачов, Борщов

Э	Завжди	е	Ельконін, Ешпаєв
Ы	Завжди	и	Курицин, Черних Чаплицін,

И	Після ж, ч, ш, щ, ц перед буквами на позначення приголосних	и	Жилікін, Шишаков, Циркунов	Тучин, Рощин,
	В утвореннях від назв і імен спільних для рос. і укр. Мов	и	Рибовський, Куликов, Гаврилін, Пивоваров але: Філіппов, Нікітін, Ніколаєв	
	У префіксі при-	и	Приточний, Припасов	
	У суфіксах -ик, -ич, -иц, - ищ, -ович, -євич	и	Петриков, Галич, Сосницин, Батищев, Станюкович, Воблаєвич	

На початку слова та після букв на позначення приголосних, крім ж, ч, ш, щ	і	Іванов, Кузьминський, Пушкін, Багіров
Після букв на позначення голосних, апострофа і м'якого знака	ї	Абраїмов, Зоїлов, Мар'їн, Захар'їн, Ананьїн, Ільїн

Відтепер старі закінчення **-а** (у твердій та мішаній групах), **-я** (у м'якій групі) зберігають назви населених пунктів чоловічого роду із суфіксами **-ськ-**, **-цьк-**, **-ець-**, елементами **-бург-**, **-град-** (**-город-**), **-піль-** (**-поль-**), **-мир-**, **-слав-**, а також назви з наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі та із суфіксами присвійності **-ів-** (**-їв-**), **-ев-** (**-єв-**), **-ов-**, **-ин-** (**-ін-**), **-ач-**, **-ич-**: Бердянська, Луцька, Бобринця, Кременця, Трускавця, Піттсбурга, Вишгорода, Миргорода, Шаргорода, Борисполя, Тернополя, Ямполь, Житомира, Ярослав; Олеськова, Львова, Харкова, Києва, Колгуєва, Харкова, Ходорова, Батурина, Пирятина, Святошина, Снятина; Бахмача, Гадяча, Галича.

Усі інші назви населених пунктів чоловічого роду, крім перелічених вище, відтепер мають у родовому відмінку однини закінчення **-у** (у твердій і мішаній групах), **-ю** (у м'якій групі): **Амстердаму, Гомелю, Ліверпулю, Лондону, Мадриду, Парижу, Чорнобилю.**

Проте ці іменники також можуть мати й **варіантне закінчення -а (-я)**: Амстердама, Гомеля, Ліверпуля, Лондона, Мадрида, Парижа, Чорнобиля.

Правопис звертає увагу,
що закінчення -а (-я) та -у (-ю) має розрізнявальну функцію в
деяких іменників:

Алжира, Рима, Туніса (місто) і Алжиру, Риму, Тунісу (країна),
Нью-Йорка (місто) – Нью-Йорку (штат).

Уточнено фактично чинну норму щодо відмінювання деяких географічних назв: Від **відприкметникових українських назв населених пунктів**

з кінцевим -е на зразок Сватове, Синельникове, Гаркушине, Рівне, що **відмінюються за зразком прикметників у формі середнього роду,**

слід відрізняти подібні за оформленням **назви з кінцевим -о** (рідковживані в українській мові, але поширені в інших слов'янських мовах) на зразок Бородіно, Косово, Сараєво, Шереметьєво, Гнезно, Молодечно, що **відмінюються як іменники середнього роду II відміни.**

Змінений головний принцип передачі **сполучення ТН у словах грецького походження**

– тепер його передаємо «звичайно» через Т, але лишається і стара можливість через Ф:

Буквосполучення **th** у словах грецького походження передаємо звичайно буквою **т**: антологія, антропологія, аптека, астма, бібліотека, католицький, театр, теорія, ортодокс, ортопедія, Амальтея, Прометей, Текля, Таїсія, Теодор. У словах, узвичаєних в українській мові з **ф**, **допускається орфографічна варіантність** на зразок: анафема і анатема, дифірамб і дитирамб, ефір і етер, кафедра і катедра, логарифм і логаритм, міф, міфологія і міт, мітологія, Агатангел і Агафангел, Афіни і Атени, Борисфен і Бористен, Демосфен і Демостен, Марфа і Марта, Фессалія і Тессалія та ін.

Змінений підхід до передачі сполучення **AU**: тепер у словах із давньогрецької й латини, на відміну від запозичень із інших мов, воно передається «звичайно» як **AB**, тоді як у словах із інших мов — як і раніше, через AU:

автентичний, автобіографія, автомобіль, автор, авторитет, автохтон, лавра, Аврора, Мавританія, Павло.

Але в запозиченнях із давньогрецької мови, що «мають стійку традицію передавання буквосполучення аи шляхом транслітерації як ау», допускаються **орфографічні варіанти: аудієнція і авдієнція, аудиторія і авдиторія, лауреат і лавреат, пауза і павза, фауна і фавна.**

(Попередні формулювання ставили інші пріоритети: «Дифтонги аи, ои передаються переважно через ау, оу... Разом із тим у цілому ряді слів аи передається через ав».)

Схожа зміна й у ставленні до німецьких сполучень **EI** і **EU**: зараз їх пропонують передавати як **АЙ** і **ОЙ** і залишати як ЕЙ тільки в «давніших запозиченнях» із EI:

Німецьке буквосполучення **ei** відповідно до вимови передаємо українською мовою через **ай** (**яй**): **Айзенах**, **Вайнрайх**, **Віттгенштайн**, **Вайзенборн**, **Кайзер**, **Майнгоф**, **Нортгайм**, **Бляйбтрой**, **Кляйн**, **Кляйнерт**, **Фляйшер**; буквосполучення **eu** – через **ой**: **фройляйн**, **Нойбранденбург**, **Нойбауер**; За традицією в давніших запозиченнях німецьке буквосполучення **ei** передаємо в транслітерованому вигляді через **ей**: **крейда**, **крейцер**, **маркшейдер**, **капельмейстер**, **гросмейстер**, **штрейкбрехер**, **Гейне**, **Лейпциг**, **Рейн**, **Швейцарія** (раніше було навпаки: нормою для обох сполучень було «переважно ЕЙ», а АЙ і ОЙ віддавалися тільки «назвам новішого походження»).

Тут же варто згадати і вперше визначений принцип передачі звука [æ] у словах англійського походження – його звичайно передаємо як **А**: макінтош, спам, чат, хакер, Алекс, Адамс, Адлер, Гаррісон, Ланкастер, Манчестер, Канаверал, Чаплін. При цьому «за традицією» в багатьох словах залишається радянсько-російська спотворена передача через **Е**: бізнесмен, менеджер, Блеквуд, Кемерон, Лемберт, Пелл-Мелл, Селінджер, Сем, Тетчер і т. ін. Із цього випливає, що **англійське æ в нових словах, іменах і назвах**, які ще не встигли усталитися в цьому спотворенні через Е, **маємо надалі передавати через А**.

**Тепер пишемо з дефісом елементи імен людей:
Гасан-огли, Мамед-заде, Фікрет-кизи, Мехмед-бей
– якщо це не прізвище (тоді разом).**

Змінене написання ще деяких іноземних особових назв – тепер із дефісом, раніше було разом. Це, як мовиться у правописі, «арабські, перські, тюркські імена з компонентами, що вказують на родинні стосунки, соціальне становище і т. ін.», а також «вірменські прізвища з початковим компонентом Тер-»:

Гасан-огли, Мамед-заде, Фікрет-кизи, Мехмед-бей, Кемаль-паша, Мірза-хан (але за традицією Чингісхан); Тер-Казарян, Тер-Ованесян, Тер-Петросян (раніше компоненти бей, заде, мелік, огли й под. писалися разом).

Але й за новим правописом **прізвища** (на відміну від інших елементів повного імені), до складу яких входять ці компоненти, **звичайно пишемо разом**: Багірзаде, Турсунзаде, Керогли. Як і раніше, окремо пишеться арабське «Ібн».

Тепер пишемо тільки двоактний, двоокис, двооксид, двоопуклий, двоосьовий, триатомний, триокисень, чотириосьовий – а не «двох-», «трьох-», «чотирьох-», як раніше, перед наступним А чи О).

Слова з елементами дво- / двох-, три- / трьох-, чотири- / чотирьох- пишуться інакше:

пишемо двох-, трьох-, чотирьох-, якщо наступна частина є числівником чи співвідносним іменником:

двохсотий, трьохтисячний, чотирьохмільйонний, чотирьохмільярдний; двохсотріччя, трьохсотріччя, чотирьохсотріччя;

і дво-, три-, чотири- в усіх інших випадках, зокрема:

двоактний, двоокис, двоокисень, двооксид, двоопуклий, двоосьовий, триатомний, триокисень, чотириосьовий.

(Раніше в першому з цих випадків припускалося і двох-, трьох-, чотирьох-;

натомість тільки ці форми на -ох-

вимагалися в разі, якщо наступна частина слова починалася на голосний А, О).

Дефіси, лапки

Сайти і компанії :

Вебсайт, вебсторінка, веббраузер (веббравзер), вебпереглядач.

Якщо поруч із назвою є родове слово — ставимо лапки і назва писатиметься з великої літери: сайт "Вікіпедія", компанія "Квітоманія".

Якщо родове слово відсутнє — назва пишеться з маленької літери і без лапок: ґугл, твітер, фейсбук.

Мережа «Фейсбук», інтернет-послуга, Ютуб отримав позов.

Разом пишуться слова

1. З першими іноземним частками: попмузика, вебсторінка, пресконференція, мінісукня, віцепрезидент, ексміністр, вебсайт.

2. Слова з першим іншомовним компонентом, що визначає кількісний вияв чого-небудь: **архі-, архи-, блиц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-:**

архіскладній, гіпермаркет, макроекономіка, мікрохвильі, мультимільйонер, преміумклас, супермаркет, топменеджер, топмодель.

Разом пишемо складноскорочені слова (мішані та складові аббревіатури) й похідні від них:

адмінресурс, Міносвіти, Мін'юст, профспілка, Святвечір.

Разом пишемо слова з першим іншомовним компонентом анти-, контр-, віце-, екс-, лейб-, обер-, штабс-, унтер- :

антиві́рус, контрудáр, віцепрем'є́р, віцекóнсул, ексчемпіóн, ексміні́стр, експрезидéнт.

2. Икати чи ікати? Розставляємо всі крапки над "І,,

1. Літера "и" пишеться на початку «у деяких власних і загальних назвах, що походять із тюркських та інших мов, відповідно до вимови в цих мовах».

2. Перевага залишається на боці літери "і", однак перед приголосними "н" та "р" можна варіювати: "ірод" та "ирод", "ирій" та "вирій".

3. Поетична варіативність

Вживатимуться варіантні форми родового відмінка: *ра́дості й ра́дости, любóві й любóви, Білорúсі й Білорúси, Руси і Русі.*

4. Ми в етері? Або в ефірі ?

Пропонується написання слів грецького походження, де зазвичай звук [th] передається літерою "ф" :

"ефір " – "етер", "міф", "міфологія" – "міт" і "мітологія",

"Афіни" – "Атени".

5. Дифтонги

У словах, що походять із давньогрецької й латинської мов, буквосполучення **au** звичайно передається через **ав**:

автентічний, автобіографія, автомобіль, автор, авторитет, автохтón, лавра, Аврора, Мавританія, Павло.

У запозиченнях із давньогрецької мови, що мають стійку традицію передавання буквосполучення **au** шляхом транслітерації як **au**, допускаються орфографічні варіанти: аудіє́нція і авдіє́нція, аудито́рія і авдито́рія, лауреа́т і лавреа́т, па́уза і павза, фа́уна і фавна, кафедра і катедра, ефі́р і етер, мі́ф і міт.

6. "ґ"

Бо де ми ще таку бачили? У іноземних власних назвах, деяких іменах (Ґулівер, приміром) писатимемо тепер так. Хоча, знову ж таки, допускатиметься передавання звука [g] двома способами: як із використанням букви "г" так із використанням "ґ", отож і "Ґулівер" звучатиме!

Слова щодо яких допускається правописна варіантність:

Слова іншомовного походження: Вергілій і Верґілій, Ге́орг і Ге́оргґ, Гу́ллівéр і Ґу́ллівéр: аудіє́нція і авдіє́нція, лауреат і лавреат, аудиторія і авдиторія.

Буквосполучення **th** у словах грецького походження передаємо звичайно буквою **т**: аптéка, áстма, біблiотéка, католицький, теáтр, теóрія, Прометéй, Таїсія, Теодóр.

У словах, узвичаєних в українській мові з **ф**, допускається орфографічна варіантність на зразок:

анáфема і анáтема, дифіра́мб і дитира́мб, ефі́р і ете́р, ка́федра і кате́дра, логарі́фм і логарі́тм, міф, міфоло́гія і міт, мітолóгія, Агата́нгел і Агафа́нгел, Афíни і Ате́ни, Борисфе́н і Бористе́н, Демосфе́н і Демосте́н, Ма́рфа і Ма́рта, Фесса́лія і Тесса́лія та ін.

Виняток, у кличній формі тепер буде "Олегу" і "Олеже".

Ознайомитися з проектом українського правопису можна на сайті [Міністерства освіти та науки.](#)

Форми відмінків у звертаннях, що складаються з кількох назв

Рекомендується запам'ятати:

- у звертаннях, які складаються з двох власних назв або із загальної назви та імені, обидва слова мають форму кличного відмінка: ***добродію Семене, колего Дмитре, пане Володимире, Юрію Івановичу, Ірино Борисівно;***

Рекомендується запам'ятати:

- у звертаннях, які складаються із загальної назви й прізвища, форму кличного відмінка має загальна назва, а прізвище вживається у формі називного відмінка: ***добродійко Петрова, пане Максимчук;*** (може бути ***пане Стороженко (Стороженку);***);
- у звертаннях, які складаються із двох загальних назв, форму кличного відмінка обов'язково має перше слово, а друге може вживатися у формі як називного, так і кличного відмінка: ***пане голово (голова), товаришу полковнику (полковник).***

Рекомендується запам'ятати:

- у звертаннях, які складаються із загальної назви й прізвища, форму кличного відмінка має загальна назва, а прізвище вживається у формі називного відмінка: ***добродійко Петрова, пане Максимчук;*** (може бути ***пане Стороженко (Стороженку);***);
- у звертаннях, які складаються із двох загальних назв, форму кличного відмінка обов'язково має перше слово, а друге може вживатися у формі як називного, так і кличного відмінка: ***пане голово (голова), товаришу полковнику (полковник).***

ЧИСЛІВНИК

Н.в. (Хто? Що?)

Р.в. (Кого? Чого?)

Д.в. (Кому? Чому?)

З.в. (Кого? Що?)

О.в. (Ким? Чим?)

М.в. (На кому? На чому?)

Дефіс «-» (знак «мінус» на основній або цифровій клавіатурі) застосовується для написання складних слів згідно українського правопису (WEB-дизайн, купівля-продаж);

коротке тире «—» (правий ctrl + «-» цифрової клавіатури або alt + 0150) використовується для позначення діапазону значень або відстаней (12–14, потяг Київ – Москва).

Довге тире «—» (правий ctrl+alt+«-» цифрової клавіатури або alt + 0151) використовується як тире у всіх випадках передбачених правописом.

Математичний знак «мінус» відрізняється від короткого тире, адже повинен знаходитися по середині цифри та мати ширину знаку «+», для порівняння: -2 (-2) — не правильно, -2 — правильно.

Для встановлення знаку « $-$ » потрібно набрати числа 2212 та натиснути комбінацію клавіш Alt+x (подібним чином можна отримати і знаки короткого тире 2013 та Alt+x, та довгого тире 2014 та Alt+x).

Родовий відмінок однини іменників II відміни чоловічого роду

Деякі іменники залежно від свого значення можуть мати закінчення **-а (-я)** і закінчення

-у (-ю):

ютуба, фейсбука, імейла

- **акт - акта (документ), акту (дія);**
- **Алжир - Алжира (місто), Алжиру (країна);**
- **апарат - апарата (прилад), апарату (установа);**
- **блок - блока (частина споруди, машини), блоку (об'єднання держав);**
- **елемент - елемента (конкретне), елементу (абстрактне).**

Родовий відмінок однини іменників II відміни чоловічого роду

- **камінь - каменя** (шматок породи), **каменю** (матеріал);
- **листопад - листопада** (місяць), **листопаду** (опадання листя);
- **лист - листа** (писаний текст),
листу (збірне поняття);
- **рахунок - рахунка** (документ), **рахунку** (дія);
- **термін - терміна** (слово), **терміну** (строк);

Прикметникові закінчення російських прізвищ передаються так:

закінчення -ой передаємо через -ий: Донськíй, Круті́й, Луговськíй, Трубецькíй, але Толсто́й.

Уживання сполучника й

- між голосними;
- після голосного перед приголосним.

Уживання сполучника і

- перед так званими йотованими
(є, ї, я, ю);
- на початку речення;
- між приголосними;
- після паузи перед приголосним;
- при зіставленні понять.

Чергування *і* - *й* не відбувається:

- після паузи;
- перед ***й, є, ї, я, ю***;
- при зіставленні та протиставленні;
- у заголовках.

Щоб вільно володіти діловою українською мовою, потрібно:

- активно підбирати необхідне слово із синонімічного ряду (якщо виникають сумніви, значення слів-синонімів можна з'ясувати за словниками);
- розмежовувати пароніми;
- правильно користуватися графічними скороченнями, аббревіатурами та складноскороченими словами;
- володіти синтаксичною структурою мови;
- уміти чітко висловити свою думку.

Нормативно-правові акти як офіційні письмові документи створюються відповідно до усталених ВИМОГ

1. Реквізити, до яких належать:

назва акта (загальна та індивідуальна),
вказівка на суб'єкта прийняття,
предмет регулювання,
дата і місце його прийняття,
підпис відповідальної посадової

особи.

II. Вимоги щодо структури нормативно-правового акта, що залежить від його особливостей, виду

Основні елементи:

1.Преамбула — вступна частина акта, яка не містить норм права та у якій наводиться обґрунтування закону, визначаються його мета, завдання, а іноді проголошуються світоглядні положення.

2. Статті або пункти — містять первинні елементи нормативно-правового акта — нормативні приписи (розпорядження).

Статті можуть поділятися на частини (часто вони позначаються цифрами; якщо не позначені, то частиною є окремий абзац), частини — на абзаци, пункти, підпункти.

Статтю акта, її частини прийнято скорочено позначати так: статтю — «ст.», частини статей — «ч.», пункт — «п.» тощо. Статті, пункти в нормативних актах мають наскрізну нумерацію.

3. **Глави** — можуть виділятися у великих за обсягом актах.

4. **Розділи** — об'єднують глави у великих за обсягом актах (може бути і навпаки — статті, пункти об'єднані в розділи, а вони — у глави).

5. **Частини** — найбільші підрозділи акта, присутні, як правило, у кодексах (загальна та особлива частини).

Набрання чинності нормативним актом

Дія нормативного акта (чи його окремої частини) починається з моменту набрання ним чинності.

Термінологія

У законодавстві [України](#) на позначення цього моменту використовують такі терміни, як «набрання чинності», «набуття чинності», «введення в дію», «вступ в дію». Ці терміни містяться й у тексті [Конституції України](#). У переважній більшості випадків усі перелічені терміни використовуються як синоніми.

Усі ці терміни зазвичай позначають одне поняття — початкову точку темпоральної дії/чинності нормативно-правового акта, тобто календарну дату, з якої починається юридична сила акта, тобто його владний регулятивний вплив на відносини, який полягає у «забезпечуванні державою формальній можливості використання або формальній необхідності виконання (дотримання) закріплених у ньому норм»^[8].

У поодиноких випадках український законодавець вдається до розрізнення понять «набуття чинності» та «введення в дію» (див. [рішення Конституційного Суду України № 21-рп/2010 від 06.10.2010 року](#)), що відображає погляди на це питання, що не є усталеними в правовій доктрині.

Поняття «введення нормативного акта в дію» має й інше, ширше значення — «завершальна стадія законодавчого процесу, що включає визначення порядку й умов набрання чинності законом, порядку й умов його впровадження в систему законодавства, а також порядку й умов застосування закону в цілому чи окремих його положень», комплекс заходів (організаційних, інформаційних, матеріально-технічних, фінансових, кадрових, техніко-юридичних тощо), які здійснюються для уможливлення функціонування такого акта. Умови введення нормативного акта в дію визначаються в самому акті одночасно з його прийняттям, або окремим актом про введення відповідного акта в дію. Складні, великі за обсягом акти (конституційні закони, кодекси тощо) можуть бути введені в дію окремим актом.

Найважливіші риси текстів офіційно-ділового стилю:

- Уживання усталених мовних одиниць - кліше, що забезпечує певну стандартизацію текстів.
- Повторюваність окремих мовних одиниць.
- Наявність реквізитів. Обов'язкові реквізити, без яких документ не має юридичної сили, - це дата й підпис.
- Уживання лексики (слів) у прямому значенні. Лексика стилістично-нейтральна. Використання залежно від мети суспільно-політичної, професійно-виробничої, науково-термінологічної лексики.

Найважливіші риси текстів офіційно-ділового СТИЛЮ

- Точність, послідовність і лаконічність викладу фактів, чіткість у висловленні.
- Однозначність формулювань.
- Несуперечлива аргументація викладеного в документі.
- Відсутність образності, емоційності й індивідуальних авторських рис. Окремі типи службових листів можуть мати деякі індивідуальні авторські риси, зокрема на синтаксичному рівні.

Найважливіші риси текстів офіційно-ділового СТИЛЮ:

- Текст може поділятися на параграфи (§) – 1., пункти (п.) -1.1., підпункти (пп.) - 1.1.1.
- Найуживаніші синтаксичні одиниці – прості поширені речення з прямим порядком слів, складнопідрядні речення з причиново-наслідковими відношеннями частин.

БЕЗСТОРОННІСТЬ ВИКЛАДУ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ СТИЛЮ

Безсторонність та неупередженість судді повинна бути відображена у письмово оформленому судовому рішенні.

Зі статті 10 Конституції України випливає, що судочинство здійснюється державною, тобто українською, мовою.

Тож і судові рішення суд викладає українською мовою.

Конституція однією із кваліфікаційних вимог до суддів висуває володіння державною мовою.

Використання шаблонних формул, спотворених російськими канцеляризмами, як-от: «з матеріалів справи вбачається», «позов підлягає задоволенню за слідуючих підстав», «відмовити в позові», «справу закрити провадженням» тощо також справляє негативне враження.

Перенасиченість тексту складними, малозрозумілими для людей юридичними термінами свідчить не про «розумність» рішення, а, навпаки, викликає протилежну думку. Чиста мова – це ознака професіоналізму судді.

Біля 3-х років тому в більярдному барі він заборгував потерпілому, який на той час працював маклером – 50 гривень. тривалий час останнього не бачив і тому вчасно не повернув борг. 01.09.2017 року, ввечері, він перебував в барі «Класік» зі своїми друзями. Там випадково і зустрівся з потерпілим, який був п'яний і цілий час приставав до нього, вимагаючи повернення боргу. В той момент він в сварку з потерпілим вступати не хотів і старався уникнути конфлікту.

Близько трьох років тому в більярдному барі підсудний заборгував 50 гривень потерпілому, який на той час працював маклером. Підсудний пояснив, що вчасно не повернув борг потерпілому, тому що тривалий час потерпілого не бачив. 01.09.2017 року підсудний ввечері знаходився в барі «Класік» зі своїми друзями. Також у барі «Класік» знаходився потерпілий, який на момент зустрічі з підсудним перебував у стані алкогольного сп'яніння. За свідченням підсудного, потерпілий неодноразово звертався до нього з вимогою повернути борг. Також підсудний стверджує, що він не мав наміру заводити сварку з потерпілим та намагався уникнути конфлікту.

Частиною першою статті 10 Конституції України визначено, що державною мовою в Україні є українська мова. Конституційний Суд України надав цьому положенню Основного Закону офіційне тлумачення Рішенням від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99. Як зазначено в пункті 3 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України, «під державною (офіційною) мовою розуміється мова, якій державою надано правовий статус обов'язкового засобу спілкування у публічних сферах суспільного життя. Конституцією України статус державної мови надано українській мові (частина перша статті 10). Це повністю відповідає державотворчій ролі української нації, що зазначено у преамбулі Конституції України, нації, яка історично проживає на території України, складає абсолютну більшість її населення і дала офіційну назву державі. Публічними сферами, в яких застосовується державна мова, охоплюються насамперед сфери здійснення повноважень органами законодавчої, виконавчої та судової влади, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування (мова роботи, актів, діловодства і документації, мова взаємовідносин цих органів тощо). До сфер застосування державної мови можуть бути віднесені також інші сфери, які відповідно до частини п'ятої статті 10 та пункту 4 частини першої статті 92 Конституції України визначаються законами... Таким чином, положення Конституції України зобов'язують застосовувати державну – українську мову як мову офіційного спілкування посадових і службових осіб при виконанні ними службових обов'язків, в роботі і в діловодстві тощо органів державної влади, представницького та інших органів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, а також у навчальному процесі в державних і комунальних навчальних закладах України».

Якість судового рішення досягається не лише через дотримання формальних вимог щодо структури, застосування норм, аналізу фактів та обґрунтування. Акуратність мовного викладу є невід'ємною складовою якісного судового рішення та свідченням професійної майстерності судді.

Чому ж судді повинні неухильно дотримуватися вимог правопису, і саме українського правопису? Передовсім, кожен окремий суддя, приймаючи рішення іменем України, здійснює судову владу держави Україна. Зважаючи на те, що відповідно до статті 10 Конституції України державною мовою в Україні є українська мова, державна влада не може здійснюватися жодною іншою мовою. У побутовому значенні чи у сприйнятті окремо взятої людини мова – це засіб спілкування. Однак у значенні державному **мова – це гарантія національної ідентичності, єдності та взаємодії. Єдиною мовою повинні бути написані закони держави. Без використання єдиної мови не можна гарантувати, що на підставі цих законів будуть надаватися однакові послуги від імені держави. Єдиною мовою повинен здійснюватися захист прав особи для того, щоб гарантувати рівність судового захисту.** Саме тому засобом мови держава може гарантувати рівні умови для здійснення та захисту основоположних прав людини на території України, захист національної безпеки та громадського порядку. Таким чином, логічною є вимога до кандидата на посаду судді володіти державною мовою.

Орфоепічні норми

Регулюють правильну вимову звуків, звукосполучень та наголошення слів.

Наприклад:

- тверда вимова шиплячих: чай, чому, Польща (а не чьай, чьому, Польщя);
- дзвінкі приголосні в кінці слова або складу не оглушуються: гриб, репортаж, любов, раз, лід (а не грип, репорташ, любоф, рас, літ);
- голосний о ніколи не наближається до а : молоко, потреби, дорога (а не малако, патреби, дарога);
- літера щ передає звуки шч: вищий, що (а не висший, шо);
- буквосполучення дж, дз передають злиті звуки: сиджу, кукурудза (а не сижу, кукуруза);
- літера ґ передає звук ґ: обґрунтування, ґатунок (а не обгрунтування, гатунок)...

Акцентуаційні норми

Визначають

правильний

словесний

наголос

Слід пам'ятати, як правильно наголошувати:

нові́й, фа́ховий, ві́падок,
одина́дцять, руко́пис, машино́пис,
пере́пис, книжкі́, шляхі́, нена́висть,
серéдина, нові́й, близькі́й,
чотирна́дцять, текстові́й, ма́буť,
за́вжди, літо́пис, ба́йдуже, ві́падок,
іде́мо, пі́дуть, ра́зом, прі́ятель,
по́каз, о́лень...

Синтаксичні норми

Регулюють вибір варіантів правильної побудови словосполучень і речень, уживання прийменників.

Правильно:

згідно з наказом

через хворобу

за допомогою

залежно від

незважаючи на це

Неправильно:

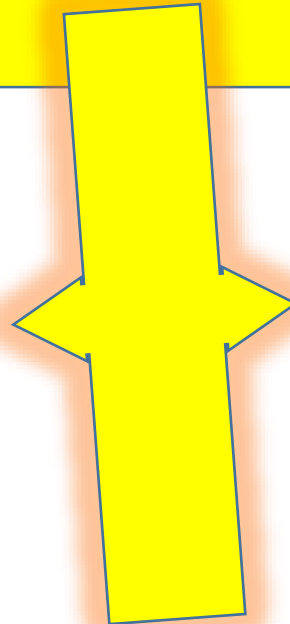
згідно наказу

по хворобі

при допомозі

в залежності від

не дивлячись на це

Лексичні норми

- Розрізнення значень і семантичних відтінків, закономірності лексичної сполучуваності,
- встановлюють правила слововживання.

• НОРМА КАЛЬКА

Постачальник (калька – поставщик)

Навчальний – (к. – учбовий)

Наступний – (к. – слідуючий)

Відноситися – (к. - ставитися)

Брати участь - (к. – приймати участь)

МОРФОЛОГІЧНІ НОРМИ

Форми ступенів порівняння
прикметників та прислівників:

- *дорожчий, найдорожчий (а не більш дорожчий, самий дорогий); швидше, найшвидше, якнайшвидше, (а не саме швидше, більш швидше, більш швидкіше і т.д.);*

Чоловічі прізвища на
-ко, -ук відмінюються:

чоловічі прізвища *Олегові
Ткачуку (але Олені Ткачук),
Василя Марченка (але Мар'яни
Марченко), Максимові
Брикайлу (але Тетяні
Брикайло);*

ВЖИВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ

Прикметник – це частина мови, що виражає ознаку предмета та відповідає на питання який? яка? яке? які? чий? чия? чиє? чиї?

За значенням: якісні, відносні та присвійні.

Якісні прикметники виражають ознаки предметів безпосередньо лексичним значенням, додають емоційного забарвлення і формують враження про безсторонність та неупередженість суду: *п'яний потерпілий, хороша репутація, складна справа.*

У судових рішеннях таких прикметників слід уникати шляхом перефразування висловів:

«Дана кримінальна справа є дійсно особливо складною, багатоепізодною, об'ємною та багатотомною...»

Ця кримінальна справа є багатоепізодною та багатотомною.

Емоційна нейтральність, а отже, безсторонність та неупередженість викладу досягається шляхом правильного вживання окремих частин мови та правильної побудови речень.

Тому судді варто знати, як правильно використовувати частини мови і будувати речення для того, що висловити свою позицію та уникнути зайвої емоційності.

Вживання прикметників у судових рішеннях

Прикметник – це частина мови, що виражає ознаку предмета та відповідає на питання який? яка? яке? які? чий? чия? чие? чиї? Прикметники за значенням бувають якісними, відносними та присвійними. Якісні прикметники виражають ознаки предметів безпосередньо власним лексичним значенням. Саме якісні прикметники, як правило, додають емоційного забарвлення і формують враження про безсторонність та неупередженість суду: п'яний потерпілий, хороша репутація, складна справа. Тому в судових рішеннях таких прикметників слід уникати шляхом перефразування висловів. Порівняймо: «Дана кримінальна справа є дійсно особливо складною, багатоепізодною, об'ємною та багатотомною...» Ця кримінальна справа є багатоепізодною та багатотомною... Перш за все, якщо справа

Найвищий ступінь
Складена форма

**найбільш + прикметник *найбільш*
*далекий***

**найменш + прикметник *найменш*
*ефективний***

Найвищий ступінь

Проста форма

**най + основа
прикметника
+**

-ш- *найдавший*

**-іш- *најефективні-
ший***

Вищий ступінь
Складена форма

більш **+** **більш**
прикметник **(менш)**
далекий

менш **+** **менш**
прикметник **(більш)**
ефективний

Вищий ступінь

Проста форма

Прикметники вищого ступеня вживаються зі словами *ніж*,
від, *за*, *проти*.

**основа
прикметника
+**

**-ш- *дальший*
(*подальший*)**

-іш- *ефективніший*

Ступені порівняння якісних прикметників

вищий

найвищий

**проста
(аналітична)**

**складена
(синтетична)**

**проста
(аналітична)**

**складена
(синтетична)**

Чистота мовлення

- на самому
високому рівні
- слідує питання
- двохсот
- восьмидесяти
- любі питання

- висказали
- настоюємо
- приймати активну участь

- *на найвищому рівні*

- *наступне питання*

- *двохсот*

- *вісімдесяти*

- *будь-які (всякі)* *питання*

- *висловили*

- *наполягаємо*

- *брати активну участь*

Чистота мовлення

Суржиковий варіант

- дві неділі
- проблема
- виключення
- трудовлаштування
- учбовий процес
- вуз (вищий
учбовий заклад)
- учбовий центр

Український варіант

- *два тижні*
- *проблема*
- *виняток*
- *працевлаштування*
- *навчальний процес*
- *ВНЗ (вищий навчальний
заклад)*
- *навчальний центр*

Підстилі офіційно-ділового стилю:

- **законодавчий** - закони, укази, статuti, постанови;
- **адміністративно-канцелярський** - накази, інструкції, розпорядження, довідки, звіти, заяви;
- **дипломатичний** - міжнародні угоди - конвенції; повідомлення - комюніке; звернення - ноти; протоколи.

Переклад прийменника *по* з російської мови на українську

Прийменник **по** з російської мови перекладається на українську
різними мовними засобами
(прийменниковими і безприйменниковими конструкціями).

по

безприйменникова
конструкція

по целым дням

цілими днями

отличный по качеству

відмінної якості

по своей величине
своім розміром)

своім розміром (за

по своей силе

своєю силою

по почте

поштою

младший по званию
(молодший за званням)

молодший званням

по содержанию

змістом (за змістом)

по

після

(значення часу)

по окончании курсов
курсів

після закінчення

по прибытии

після прибуття

по получении

після отримання

по

по окончании курсов

по прибытии

по получении

після
(значення часу)

після закінчення
курсів

після прибуття

після отримання

ПО

ДЛЯ

агент по получению

агент для одержання

комиссия по составлению

комісія для складання

резолюции

резолюції

курсы по изучению

курси для вивчення

деловодства

діловодства

ателье по обслуживанию

ательє для

обслуговування

по

по недоразумению

по ошибке

по болезни

через

через непорозуміння

через помилку,
помилково

через недугу

по

у(в)

по всем направлениям

у всіх (в усіх) напрямках

по определенным периодам

у певні періоди

по выходным дням

у вихідні дні

прийти по делу

прийти у справі

по праздникам

у (на) свята (святами)

по

на

по виду

на вигляд

по заказу

на замовлення

по мнению

на думку (погляд)

по убеждению

на переконання

по требованию

на вимогу

по адресу (прислать)

на адресу (надіслати)

по просьбе

на прохання

по своему

на свій

усмотрению

розсуд

ПО

З

исследование

дослідження з

по украинскому языку

української мови

знать по опыту

знати з досвіду

по этой причине

з цієї причини

по инициативе

з ініціативи

заместитель по ...

заступник з ...

по

за

по Грушевському

за Грушевським

по формуле

за формулою

по даним аналізу

за даними аналізу

сравнение по

порівняння за

показателям

показниками

плыть по течению

пливти за течією

по приказу

за наказом

по правилам

за правилами

по схеме

за схемою

по указанию

за вказівкою

по адресу (проживать)

за адресою (мешкати)

по призванию

за покликанням

Функціонування прийменника зі

Перед сполученнями приголосних,
найчастіше перед словами з
початковими

з, с, ш, щ.

Функціонування прийменника із

Переважно між свистячими

(з, с, ц)

і шиплячими звуками

(ч, ш, щ),

а також між групами приголосних (після них
або перед ними).

Функціонування прийменника з

На початку речення, після паузи, перед голосним незалежно від закінчення попереднього слова, а також після голосного перед приголосним (крім **с**, **ш**) або (рідше) сполученням приголосних.

Функціонування прийменників у – в

... п **у** п...

... а **в** а...

... п **в** а...

... а **у(в)** п...

... а **у** в...(ф...), дв..., зв..., св...(сф...), тв...(тф...), льв... та под.

У п...

В а...

...п **у**...

...а **в**...

(де п – приголосний звук, а – голосний звук)

Функціонування прийменників у – в

... п **у** п...

... а **в** а...

... п **в** а...

... а **у(в)** п...

... а **у** в...(ф...), дв..., зв..., св...(сф...), тв...(тф...), льв... та под.

У п...

В а...

...п **у**...

...а **в**...

(де п – приголосний звук, а – голосний звук)

Функціонування прийменників у – в

... п **у** п...

... а **в** а...

... п **в** а...

... а **у(в)** п...

... а **у** в...(ф...), дв..., зв..., св...(сф...), тв...(тф...), льв... та под.

У п...

В а...

...п **у**...

...а **в**...

(де п – приголосний звук, а – голосний звук)

Функціонування прийменників у – в

... п **у** п...

... а **в** а...

... п **в** а...

... а **у(в)** п...

... а **у** в...(ф...), дв..., зв..., св...(сф...), тв...(тф...), льв... та под.

У п...

В а...

...п **у**...

...а **в**...

(де п – приголосний звук, а – голосний звук)

Прийменники, що виражають часові відношення

Паралельно вживаються конструкції:

- *на ту пору - у ту пору;*
- *за всіх часів - у всі часи (в усі часи);*
- *за давніх часів - у давні часи;*
- *під час зборів - за час зборів;*
- *протягом години - у(в)продовж години;*
- *через 10 хвилин - за 10 хвилин.*

Прийменники, що виражають причинові відношення

- ***Завдяки*** - вказівка на причину, що сприяє здійсненню чогось.
- ***Через*** - вказівка на причину, що заважає здійсненню чогось.

Прийменники, що передають відношення мети:

- **для** досягнення мети;
- **з метою** використання;
- **на предмет** роботи;
- **в ім'я** перемоги;
- **ради** справедливості;
- **заради** успіху;
- **зادля** досягнення позитивних результатів.

Чистота мовлення

- в дальнішому
- згідно програми
- у відповідності до наказу
- на протязі 20 років
- обмеження по віку
- в якості керівника

- *надалі*
- *згідно з програмою*
- *відповідно до наказу*
- *протягом (упродовж) 20 років*
- *обмеження за віком*
- *як керівник*

Чистота мовлення

- на самому високому рівні
- слідує питання
- двохсот
- восьмидесяти
- любі питання

- висказали
- настоюємо
- приймати активну участь

- *на найвищому рівні*

- *наступне питання*

- *двохсот*

- *вісімдесяти*

- *будь-які (всякі)* питання

- *висловили*

- *наполягаємо*

- *брати активну участь*

Щоб вільно володіти діловою українською мовою, потрібно:

- засвоїти норми нової редакції “Українського правопису” і керуватися ними у мовленні;
- дотримуватися норм літературної мови (правильно вимовляти українські звуки в потоці мовлення, вживати слова в потрібному значенні; уникати слів-паразитів, русизмів (росіянізмів), жаргонізмів, слів іншомовного походження, якщо є відповідники в українській мові, тощо).